

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
філологічний факультет

Кафедра сучасної української мови

СИЛАБУС
навчальної дисципліни

Технологія викладання української мови в ЗНЗ

(обов'язкова)

Освітньо-професійна програма Українська мова та література

Спеціальність 014.01 Середня освіта

Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

Рівень вищої освіти магістерський

Мова навчання українська

Розробники: Антофійчук Алла Миколаївна, доцент, кандидат філологічних наук

Профайл викладача (-ів)

https://scholar.google.com.ua/citations?hl=uk&user=SDmo8BAAAAAJ&view_op=list_works

Контактний тел. 0372584832, 0506705971

E-mail: a.agafonova@chny.edu.ua

Сторінка курсу в Moodle

Консультації

Очні: понеділок – 13.00 – 15.00

Онлайн-консультації: вівторок – 13.00 – 15.00.

Очні консультації: за попередньою домовленістю: середа 13.00 – 15.00

1. Анотація дисципліни (призначення навчальної дисципліни).

Запровадження новітніх ефективних технологій, що базуються на традиційних методах навчання, у навчальний процес, є беззаперечною запорукою гармонійного розвитку особистості у процесі вивчення програмових предметів, основою максимально ефективного результату процесу навчання, у процесі якого формуються комунікативні, пошуково-дослідницькі, креативні здібності учнів. Предметом вивчення навчальної дисципліни є мотиви, мета, зміст, принципи, методи, організація, методичні закономірності й умови ефективного навчання української мови.

2. **Мета навчальної дисципліни** полягає у формуванні формування основ теоретико-методологічної культури щодо сучасних процесів технологізації в освіті, в опануванні студентами-магстрантами ефективними методами організації навчального процесу за допомогою традиційних і впровадження інноваційних технологій та гармонійного їх поєднання.

3. **Завданнями** курсу сформувані й поглибити у студентів систему знань щодо новітніх методичних аспектів розвитку дослідницьких, комунікативних та творчих здібностей учнів у процесі опанування усіх рівнів української мови.

У результаті вивчення курсу студент повинен оволодіти такими **компетентностями**: *соціально-особистісні компетентності*:

- усвідомлення необхідності навчання та самовдосконалення протягом життя;
- креативність у професійній та науковій діяльності;
- здатність до системного, критичного мислення;
- навички міжособистісної взаємодії;
- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;
- здатність вчитися й опановувати нові знання; і

інструментальні компетентності:

- здатність до усної та письмової комунікації українською мовою;
- навички дослідницької діяльності у філології,
- навички роботи з комп'ютерною технікою;

професійні компетентності:

• удосконалення професійної підготовки, розвиток пізнавальних інтересів, вміння критично працювати з навчально-методичною літературою;

• формування інноваційних професійно-методичних навичок у викладанні української мови;

• уміння співвідносити теоретичні знання з граматики української мови з практичними потребами сучасної школи, втілювати нові методичні ідеї у практику вивчення предмета.

• здатність фахівця відповідати вимогам професії та демонструвати належні особисті якості в ситуаціях професійного спілкування, мобілізуючи для цього знання фахової термінології;

• уміння демонструвати лінгвістичну освіченість, розвинене мовне чуття, широку ерудицію, знання теорії, історії, етапів формування і розвитку мови та літератури, персоналій, обізнаність із творами світового письменства, перекладною літературою; користування словниками різних типів, граматики, довідниками, інтернет-ресурсами, електронними посібниками та ін., що сприятимуть удосконаленню мовної культури вчителя-словесника;

• володіння власним арсеналом засобів підготовки учнів до контрольної оцінювальної діяльності, моніторингу, зовнішнього незалежного оцінювання тощо;

• уміння створювати програмно-тематичні комплекси опанування матеріалу за традиційними та інноваційними технологіями навчання в сучасній школі тощо,

опираючись на внутрішню мотивацію та досвід, усвідомлюючи необхідність самовдосконалення та саморозвитку;
загальнонаукові компетентності:

- базові уявлення про основи філософії, що сприяють розвитку загальної культури, соціалізації особистості, розумінню причинно-наслідкових зв'язків розвитку мови й суспільства, орієнтують на морально-етичні цінності, розширюють знання про вітчизняну історію, мову та культуру, а також уміння використовувати ці знання в професійній діяльності;

- базові знання в галузі сучасних інформаційних технологій, навички використання програмних засобів і роботи в комп'ютерних мережах;

- уміння використовувати інтернет-ресурси; базові уявлення про основи наукової діяльності та її організацію

4. Пререквізити: Цикл курсів з орфографії та орфоєпії, морфеміки та словотвору, морфології, синтаксису української мови, методики викладання граматики української мови, діалектології, культури мови, риторики, стилістики, лінгвістичного аналізу тексту, педагогіки, педагогічної майстерності, психології, методики викладання української мови у ЗЗСО, методики зв'язного мовлення, методики розвитку мовлення.

5. Результати навчання У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

Знати інноваційні тенденції розвитку сучасної освіти та особливості використання інноваційних технологій у процесі навчання української мови.

Вміти:

- вирішувати дидактичні проблеми освітнього процесу за допомогою сучасних інноваційних технологій,

- аналізувати і прогнозувати ефективність застосовуваних технологій навчання, формувати почуття відповідальності за їх результати;

- розвивати потреби творчості, педагогічної культури і нового стилю педагогічного мислення;

- актуалізувати навчальну її мотивацію, запроваджувати систему вільного пошуку власних технологій;

- самовдосконалюватися з метою виявлення педагогічних якостей, які потребують удосконалення і розвитку;

- розвивати інтелектуальний потенціал здобувача вищої освіти, зорієнтований на креативний рівень опанування матеріалом;

- застосовувати набуті знання у ході ведення дискусій з проблемних питань означеної наукової сфери;

- бути підготовленим для фахової комунікації з представниками наукових кіл.

6. Опис навчальної дисципліни

6.1. Загальна інформація

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість		Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	1-ий	2		120	16	14			84	6	іспит
Заочна	1-ий	2		120	4	6			110		іспит

6.2. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма						Заочна форма						
	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 1. Організація навчання в умовах інтерактивних технологій												
Тема 1. Інноваційні тенденції розвитку сучасної освіти.	8	2	-	-	-	6	10	-	-	-	-	10	
Тема 2. Педагогічна інноватика у структурі наукового знання.	14	2	2	-	-	10	12	2	-	-	-	10	
Тема 3. Інноваційні процеси в системі освіти.	14	2	2	-	-	10	10	-	-	-	-	10	
Тема 4. Інноваційні методи та прийоми навчання	14	2	2	-	-	10	17	-	-	-	-	17	
Разом за ЗМ1	50	8	6	-	-	36	49	2	-	-	-	47	
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 2. Технології інтерактивного навчання української мови												
Тема 1. Проектна технологія.	16	2	2	-	-	12	16	-	-	-	-	16	
Тема 2. Технологія особистісно	18	2	2	-	2	12	18	2	-	-	-	16	

зорієнтованого навчання													
Тема 3. Технологія інтерактивного навчання	18	2	2	-	2	12	18	-	2	-	-	-	16
Тема 4. Технологія критичного мислення.	18	2	2	-	2	12	19	-	2	-	-	-	17
Разом за ЗМ 2	70	8	8	-	6	48	71	2	4	-	-	-	65
Усього годин	120	16	14	-	6	84	120	4	4	-	-	-	112

Теми практичних занять

№	Назва теми
1	Загальні засади педагогічної інноватики. Інноваційні тенденції розвитку сучасної освіти. Інноваційність як ознака сучасності. Гуманістична спрямованість освітніх інноваційних процесів.
2	Педагогічна технологія. Технологія як наука про майстерність. Історичні аспекти педагогічної технології. Сутність і особливості педагогічної технології. Головні ознаки педагогічної технології. Класифікація педагогічних технологій.
3	Технологія проблемного навчання та її значення. Специфіка проблемної технології. Компоненти проблемної технології сучасного уроку рідної мови. Складники проблемної технології: «проблемна ситуація», «проблемна справа», «проблемне завдання», «проблемне запитання». Шляхи створення проблемних ситуацій на сучасному уроці української мови (проблемна ситуація з ускладненням, проблемна ситуація-діалог, ситуація-проблема). Види проблемних ситуацій. Особливості використання технології проблемного навчання на уроках української мови та літератури.
4	Специфіка технології особистісно зорієнтованого навчання. Принципи особистісно-зорієнтованого навчання (гуманізація, розвивальний характер навчання, диференціація, інтегративність знань, діалогічна взаємодія в процесі навчання, варіативність, індивідуалізація, суб'єктивність навчання, оптимізація навчально-виховного процесу). Загальна структура уроку: мотиваційний етап (забезпечення емоційної готовності до уроку; актуалізація суб'єктного досвіду та опорних знань); цілевизначення та планування діяльності; етап опрацювання навчального матеріалу; рефлексивно-оцінювальний етап. Особистіснозорієнтоване навчання на уроках української мови та літератури
5	Ігрові технології та їх значення. Класифікація ігрових технологій (за цільовими орієнтаціями, характером педагогічного процесу, ігровою методикою). Етапи проведення ділової гри, її підготовка. Використання ігрових технологій на уроках української мови та літератури.
6	Технологія критичного мислення та її сутність. Етапи навчання критичного мислення (фаза актуалізації, фаза побудови знань, фаза консолідації (рефлексії). Методика «Грунування», стратегія

	«Асоціативний куш». Методика «Кубування», стратегія «Робота в групах». Метод «Прес», стратегія «Взаємні запитання». Методика «Сенкан», «Кероване читання».
7	Веб-квест технологія. Проблемно-пошукова, дослідницька діяльність учнів у процесі навчання української мови. Психолого-педагогічні передумови формування дослідницьких здібностей учнів. Принцип, методи і прийоми навчання української мови за дослідницького підходу. Діяльнісний підхід у використанні веб-квест технології для організації проблемно-пошукової, дослідницької діяльності учнів. Організація пошукової діяльності учнів засобами веб-квест технології. Проблема ситуація як предмет пошуку і досліджень. Створення системи завдань дослідницького характеру засобами веб-квест технології.

6.3. Зміст завдань для самостійної роботи

№	Назва теми
1	Інноваційні процеси в системі освіти. Закони перебігу інноваційних педагогічних процесів.
2	Принципи управління інноваційними освітніми процесами.
3	Структура і динаміка розвитку освітніх інноваційних процесів.
4	Типи структур інноваційних процесів. Умови ефективності інноваційних педагогічних процесів.
5	Технологія інтерактивного навчання. Інтерактивне навчання: сутність, основні ознаки, функції.
6	Класифікації інтерактивних технологій.
7	Технології колективно-групового навчання на уроках української мови та літератури.
8	Сутність інтерактивних технологій кооперативного навчання.
9	Технології ситуативного моделювання.
10	Технології опрацювання дискусійних питань.
11	Оцінювання в умовах інтерактивного навчання.
12	Ігрові технології та їх значення.
13	Класифікація ігрових технологій (за цільовими орієнтаціями, характером педагогічного процесу, ігровою методикою).
14	Етапи проведення ділової гри, її підготовка.
15	Використання ігрових технологій на уроках української мови

7. Система контролю та оцінювання

Види та форми контролю

Форми поточного контролю:

- усне опитування;
- перевірка рефератів;
- контрольні роботи;
- есе;
- тестові завдання;
- укладання календарного планування.

Форма підсумкового контролю – іспит.

Засоби оцінювання:

- контрольні роботи;
- стандартизовані тести;

- реферати;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах;
- усне опитування;
- тренувальні вправи.

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Оцінювання здійснюється за національною та ECTS шкалою оцінювання на основі 100-бальної системи. Загальні 100 балів включають: 60 балів – поточний контроль (по 20 балів за кожен модуль); 40 балів – іспит.

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
Відмінно	A (90-100)	відмінно
Добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
Задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
Незадовільно	FX (35-49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F (1-34)	(незадовільно) з обов'язковим повторним курсом

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)														Кількість балів (екзамен)	Сумарна к-ть балів
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2					Змістовий модуль 3					40 100	
T1	T1	T1	T1	T1	T1	T1	T1	T1	T1	T1	T1	T1	T1		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	0	1	2	3	4		
5	5	5	5	3	3	3	3	4	4	4	4	4	4	4	

Основна література

1. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології / І.М.Дичківська. – К.: Академвидав, 2012. – 344 с.
2. Дівакова І.І. Інтерактивні технології навчання / І.І.Дівакова. – Тернопіль: Мандрівець, 2009. – 143
3. Когут О.І. Інноваційні технології навчання української мови і літератури / О.І.Когут. – Тернопіль: Астон, 2005. – 204 с.
4. Кучеренко І. А. Теоретичні і методичні засади сучасного уроку української мови в основній школі: теорія і практика: монографія / І.А.Кучеренко. – Умань: Видавець ФОП Жовтий О.О., 2014. – 420 с.
5. Кучерук О. Перспективні технології навчання в шкільному курсі української мови: [навчальний посібник] / О.А.Кучерук. – Житомир: ЖДУ ім.. І.Франка, 2007. – 182 с.
6. Кучерук О. Система методів навчання української мови в основній школі: теорія і практика: монографія / О.Кучерук. – Житомир: Видавництво ЖДУ ім. І. Франка, 2011. – 420 с.
7. Онищук В. Типи, структура і методика уроку в школі / В.Онищук. – К.: Радянська школа, 1973. – 159 с.
8. Остапенко Н.М., Симоненко Т.В., Руденко В.М. Технологія сучасного уроку рідної мови / Н.М. Остапенко, Т.В.Симоненко, В.М.Руденко. – К.: ВЦ «Академія», 2011. – 245 с.
9. Пехота О.М. Освітні технології / О.М. Пехота. – К.: А.С.К., 2003. – 255 с.
10. Пометун О., Пироженко Л. Сучасний урок: Інтерактивні технології навчання / О.Пометун, Л.Пироженко. – К.: А.С.К., 2004. – 192 с.
11. Токмань Г.Л. Методика навчання української літератури в середній школі / Г.Л.Токмань. – К.: Видавничий центр «Академія», 2013. – 312 с.
12. Яновський А.О. Організація пошуково-дослідницької діяльності з використанням інформаційно-комунікаційних технологій: навч.- метод.посіб. / А.О.Яновський. – Одеса: Видавець Букаєв В.В., 2009. – 156 с.

7.2. Допоміжна

1. Білоусенко П.І. Проблемно-ситуативні завдання у підручнику з української мови / П.І.Білоусенко // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. – 2000. - № 3. – С. 151-152.
2. Бондаренко Н. Методи навчання української мови крізь призму компетентнісного підхода / Н.Бондаренко // Дивослово. – 2013. - № 12. – С. 2-7.
3. Варзацька Л. Міжпредметна інтеграція в системі особистісно зорієнтованої мовної освіти / Л. Варзацька // Українська мова і література в школі . - 2006. - №7.

4. Варзацька Л. Особистісно зорієнтована модель мовленнєвого розвитку особистості. / Л. Варзацька // Українська мова і література в школі. . - 2007 . - №2.
5. Варзацька Л. Особистісно зорієнтоване навчання рідної мови. : способи розвивальної допомоги. / Л. Варзацька // Українська мова і література в школі. - 2005. - №8.
6. Головка Л. Формуємо навички грамотного письма : використання опорних таблиць в умовах технології особистісно зорієнтованого навчання / Л. Головка // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах . - 2011 . - № 10 . - С. 45-52
7. .Корицька Г. Особливості навчання української мови учнів в умовах розвитку електронної лінгводидактики / Г.Корицька // Українська мова і література в школі. – 2016. - № 1. – С. 14-17.
8. Корицька Г., Подлесна І. Реалізація проблемно-пошукової, дослідницької діяльності учнів засобами веб-квест технології // Українська мова і література в школах України // Г.Корицька, І.Подлесна. – 2016. - № 11. – С. 3-7.
9. Кратасюк Л. Метод проектів у системі особистісно зорієнтованої мовної освіти / Л. Кратасюк // Українська мова і література в школі . - 2010 . - № 4.
10. Кумейська Н. Особистісно-зорієнтоване навчання літератури в старших класах. / Н. Кумейська // Дивослово. - 2005 . - № 3 . - С. 25.
11. Кучерук О. Сучасні технології навчання мови як методична проблема / О.Кучерук // Українська мова і література. – 2006. - № 6.
12. Лаврик В. Типологія уроків як форма організації особистісно орієнтованого навчання української мови в сучасній школі / В. Лаврик // Українська мова і література в школі . - 2006 . - № 4 . - С. 2.
13. Лаврик В. Індивідуально-диференційований підхід - основа особистісно зорієнтованого навчання. / В. Лаврик // Українська мова і література в школі. - 2007 . - № 1 . - С. 14.
14. Омельчук С. Дослідницькі завдання в системі навчання морфології української мови / С.Омельчук // Українська мова і література в школі. – 2012. - 4. – С. 2-6.
15. Омельчук С. Дослідницькі завдання з морфології за провідним логічним прийомом як засіб формування в учнів загально пізнавальних умінь (на матеріалі вивчення прикметника) / С.Омельчук // Українська мова і література в сучасній школі. – 2013. - № 10. – С. 7-11.
16. Омельчук С. Навчання морфології української мови на засадах дослідницького підходу: теорія і практика: [монографія] / С.Омельчук. – К.: Генеза, 2014. – 368 с.
17. Омельчук С. Урок-дослідження в системі навчання морфології української мови / С.Омельчук // Українська мова і література в школі. – 2013. - № 1. – С. 2-
18. Панчук О. Особистісно зорієнтована модель роботи / О. Панчук // Українська мова та література . - 2010 . - № 23 . - С. 5.
19. Сергієнко А. Особистісно-орієнтований урок української літератури : методика використання технологій групового навчання. / А. Сергієнко // Українська мова і література в школі. - 2005 . - № 1 . - С. 31.
20. Степанюк М. Особистісно-зорієнтоване навчання: складові уроку літератури / М. Степанюк // Українська мова та література . - 2007 . - № 41 . - С. 11.
21. Токмань Г.Л. Методологічні засади екзистенціально-діалогічного викладання словесності / Г.Токмань // Українська мова і література в школі. – 2004. - № 1. – С. 43-48.
22. Токмань Г.Л. Сучасні навчальні технології та методи викладання літератури / Г.Л.Токмань // Дивослово.- 2002. - № 10.

23. Фасоля А. Компетентісно зорієнтовані завдання: проблеми термінології, типології, створення / А.Фасоля // Дивослово. – 2014. - № 9. – С. 15-16.
24. Фасоля А. Особистісно зорієнтоване навчання: шлях становлення. / А. Фасоля // Українська мова та література в школі. - 2006 . - № 5 . - С. 45.
25. Фасоля А. Особистісно зорієнтований урок: що залишається за кадром? / А. Фасоля // Українська література в загальноосвітній школі . - 2011 . - № 3 . - С. 5-8.
26. Фурман А. Модульно-розвивальне навчання: принципи, умови, забезпечення: монографія / А.Фурман. – К.: Правда Ярославичів, 1997. – 340 с.
27. Химинець В. Інноваційна освітня діяльність / В.Химинець. – Ужгород; Інформаційно-видавничий центр ЗШ-ПО, 2007. – 364 с.

8. Інформаційні ресурси

1. Букач А., Дронь В. Google-сервіси в навчальній діяльності викладачів [Електронний ресурс] / А.Букач, В.Дронь. – Режим доступу: [https:// goo.gl / x7MfuJ](https://goo.gl/x7MfuJ)
2. Букач А. Застосування Flubaroo до результатів опитувань Форм Google [Електронний ресурс] / А.Букач. – Режим доступу: [https://youtu. be / FZ2hxgNHm_ Y.](https://youtu.be/FZ2hxgNHm_Y)
3. Варзацька Л. Типологія уроків української мови в системі компетентісної освіти [Електронний ресурс] / Л.Варзацька. - Режим доступу: [https:// goo.gl / jFtezQ.](https://goo.gl/jFtezQ)
4. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти [Електронний ресурс]. - Режим доступу: [https:// goo.gl / Wg6Mo5.](https://goo.gl/Wg6Mo5)
5. Корицька Г.Р. Українська на щодень: цифровий формат [Електронний ресурс] / Г.Корицька, Т.Пересунько, І. Подлесна. – Режим доступу: [https:// goo.gl / 620 mvd.](https://goo.gl/620mvd)
6. Корицька Г.Р. Хмарний кабінет [Електронний ресурс] / Г.Корицька. – Режим доступу: [https:// goo.gl / tp9gJd.](https://goo.gl/tp9gJd)
7. Мова - quest: “У пошуках фразеологічних скарбів» [Електронний ресурс] / Г.Корицька, І. Подлесна. – Режим доступу: [https:// movaquest.wixsite.com/2016.](https://movaquest.wixsite.com/2016)
8. Морфологічний калейдоскоп [Електронний ресурс] / С.Пелипенко. – Режим доступу: [https:// goo.gl / V3x9Zz.](https://goo.gl/V3x9Zz)
9. Омельчук С. Проблемно-пошукове навчання морфології української мови [Електронний ресурс] / С.Омельчук. – Режим доступу: [https:// goo.gl / W34tju.](https://goo.gl/W34tju)
10. Омельчук С. Урок-дослідження в системі навчання морфології української мови / С.Омельчук // Українська мова і література в школі. – 2013. - № 1. – С. 2-7.
11. Пересунько Т. Google –сервіси на уроці української мови і літератури [Електронний ресурс] / Т.Пересунько. – Режим доступу: [https:// goo.gl / RiLuy7.](https://goo.gl/RiLuy7)
12. Подлесна І. Відкрий для себе всі можливості Google –диску [Електронний ресурс] / І. Подлесна. – Режим доступу: [https:// goo.gl / mJSgLz.](https://goo.gl/mJSgLz)
13. Репета Л. Формирование исследовательской компетенции учащихся [Электронный ресурс] / Л.Репета // Generaland Professional Education. - 2011. - № 3. – С. 28-33. - Режим доступа: [https://genproedu.com.](https://genproedu.com)
14. Софій Н.З. Про сто і один метод активного навчання [Електронний ресурс] / Н.З.Софій. - К.: Крок за кроком, 2003. – 116 с. – Режим доступу: [https:// goo.gl / qBahQ2.](https://goo.gl/qBahQ2)
15. Франко-QUEST : віртуальна мандрівка життєвим та творчим шляхами І.Франка [Електронний ресурс] / І.Подлесна. Режим доступу: [https:// goo.gl / wlysYv.](https://goo.gl/wlysYv)

